

FELTTOGET
General Otto Ruge's
erindringer

ASCHEHOUG

"Felttoget" er basert på general Otto Ruge's opptegnelser etter kampene i Norge i 1940. For de som ikke skulle vite hvem Otto Ruge var, så ledet han de norske styrkene under disse kampene. Disse opptegnelsene ble gjort i den første perioden av hans tyske fangenskap, på Grini utenfor Oslo. Boka er tilrettelagt av Olav Riste, høyt respektert historiker. Som ventet har han gjort en god jobb. I følge hans eget forord var hans første forutsetning for å ta på

sammenfaller med 50 års-"feiringen" av utbruddet av den andre verdenskrigen har selvfølgelig ikke noe med saken å gjøre.

Dette er et verdifullt historisk dokument, og den har allerede fått mye positiv omtale. Ja, den har i de fleste sammenheng nærmest blitt stemplet som sensasjonell! Dette er ganske merkelig, for ingen viser til noe konkret nytt som kommer frem i boken. Det kan da ikke være noe sensasjonelt i seg selv at general Ruge, Kommanderende General, gjorde notater for ettertiden. Særlig ikke når han med jevne mellomrom reserverer seg for innholdet fordi han ikke har tidligere notater å holde seg til. Hvis noen spør meg vil jeg si at dette er et typisk "ryggen fri"-dokument. Det skulle ha vært interessant å lese den

Tegn: A. Hauge

General
Otto Ruge

som landet slet med ved krigsutbruddet i 1940. Han var sentral blant de høyere offiserer som "godtok" de lave budsjettanslagene til Forsvaret i 30-årene. Han skriver selv at dette kunne aksepteres, så lenge politikerne ble forelagt konsekvensene. Som om de skulle kunne forstå disse! Han tar også på seg æren for det uttrykket som etter hvert ble mest brukt i forbindelse med forsvarsordningen av 1933: "Et folkebedrag". Da som nå!

Ruge's lederstil var den samme som politikernes han hadde lært seg å samarbeide med: PASSIV. Hvis forsvarsordningen av 1933 var et folkebedrag, så var det et like stort folkebedrag å tro at det skulle komme noe hjelp som monnet fra de allierte. Dette burde Ruge ha forstått, like vel som den sittende militære ledelsen.

Han skriver: "Om ikke annet så måtte vi kjempe for nasjonens ettermæle". Dette er florskler som passer for politikere og generaler, og til liten trøst for soldaten "i gropa". Særlig når det er forgyves. Sånn sett er intet annerledes i dag. Soldatens og offiserens ansvar ovenfor staten er slått klart fast. Statens ansvar ovenfor soldaten snakkes det mindre om. At han må gis de beste forutsetninger for å klare det som lovene pålegger ham.

Hvorfor var det da så viktig for Ruge å slåss. Var det ikke i virkeligheten av frykt for å bli stående som entreprenør av den forsvarsordningen som gjorde dette umulig? Frykten for å bli stemplet historisk? Undertonen i Ruge's notater gir en snikende følelse. Bestendig tar han på seg "ansvaret" for alle misgrep, enten det gjelder mindre hendelser eller felttoget i det hele. Allikevel trekker han i slike sammenheng ofte med en gang frem personer som var involvert i den angjeldende sak. Så var det allikevel ikke hans "ansvar". Da kampene i Sør-Norge var over reiste Ruge til Nord-Norge. Han kom her i en vanskelig situasjon. General Fleischer og hans tropper hadde, sammen med de allierte, og under helt andre omstendigheter enn de som var tilstede i Sør-Norge, kunnet påføre tyskerne det ene sviende nederlag etter det andre. I boken hevder Ruge å ha vært meget tilbakeholden i den første perioden der oppe i nord. Og skulle bare mangle! Først etter at erobringen av Narvik er et faktum får han utvirket at det opprettes et overordnet norsk kommando-apparat, over general Fleischer. Hans karakteristikk av Fleischer, han kaller ham en "hissig trønder", levner Ruge liten ære. Han bebreider også seg selv for ikke å ha presset mer på egne og allierte styrker, samtidig som han nekter general Fleischer å trekke sørover de avdelinger han hadde stående som grensevakt ved den sovjetiske grensen. Disse kunne ha gjort kampene inne ved svenskegrensen.

Til sist, hvorfor ville ikke Ruge være med over til England og fortsette kampen derfra sammen med konge og regjering? Var ettermælet sikret? Var da alt bare for syns skyld? Eller orket han ikke tanken på dag etter dag å måtte se de politikerne i øyene som han hadde dratt ut i elendig-

heten ved sin oppmuntring til motsiand. Trodde Ruge i det hele tatt på den endelige seieren sommeren 1940, da disse notatene ble satt ned på papiret? I stedet måtte general Fleischer, denne rakryggede hedersmannen, følge med over til England. Det ble hans død. Etter å ha blitt utmanøvrert av de norske eksilpolitikerne, som ikke tålte å bli motsagt på noen punkter, tok han sitt liv i Kanada i 1942. Han skjøt seg! Vår største helt.

Ved å oppfordre til kamp ville Ruge sikre nasjonens ettermæle. Med disse notater prøver han å sikre sitt eget.

OG BILDE

seg dette oppdraget at intet av innholdet i Ruge's manuskript skulle forandres. I tillegg har han lagt inn en kronologisk oversikt over begivenhetene i i Norge, og verden ellers, som går parallelt med handlingen i boka og setter denne i perspektiv. Deler av den trådløse kommunikasjonen mellom det norske og britiske krigshovedkvarteret er også gjengitt. Mye av denne kommunikasjonen er visstnok ikke offentliggjort tidligere.

Boka er initiert utgitt av Ruge's to sønner, mot hans egen uttrykkelige forutsetning: Disse notatene skulle være et "internt familiedokument". D'herrer Ruge har uttrykt at de ikke har villet offentliggjøre dette skriftet før, av hensyn til eventuelle personer som kunne føle seg støtt, eller ta skade av, de meninger som kommer til uttrykk i boka. Nå som de aller fleste av disse ikke kan svare for seg lenger, er det altså i orden! At utgivelsen

"tyske" versjonen av nedtegnelsen hans. Han lagde nemlig en spesiell utgave for dem. Hva nå det var godt for? Men husk, Ruge skrev dette i 1940, da utfallet av verdenskrigen var ytterst usikkert.

I følge andre anmeldere bekrefter denne boken historien som vi kjenner den og dessuten at Ruge var en meget menneskelig person. Fremdeles ingen sensasjon. Det er beklagelig at denne boken er blitt gått så lettben over. Den har nemlig i seg noen perler for folk som interesserer seg for denne perioden i vår historie.

Først og fremst har historien fremstilt Ruge som om han mottok vervet som KG - Kommanderende General - nærmest motstrebende. Det skriver han også selv ved en anledning, men hans handlinger de første par dagene etter den tyske invasjonen viser at han arbeidet målbevisst med politikere for å få de til å op

kampen. Han uttrykker ingen motforestillinger, til tross for, som han uttrykker det: "Kommanderende General, generalstabssjefen, generalstabens avdelingssjefer og Kommanderende Generals førstestadjutant, alle uttalte seg sterkt og fremholdt hvor vanskelig vår militære situasjon var". (Dette ble sagt til representanter for regjeringen med den konklusjon at det ikke burde kjempes). Merkelig nok har historien undertykt at disse herrer faktisk fikk rett. Det var de som vurderte situasjonen riktig. Det VAR håpløst.

På morgenen den 11. april ble derfor oberst Ruge beordret til å melde seg hos Overkommandoen på Rena, for å ta over som Kommanderende General. Det er ganske ironisk at nettopp Ruge skulle få oppgaven med å lede forsaret av Norge. Var det tilfeldig? Ruge var en av de offiserer som tiltrådte den forsvarsordningen

Muligheten for alliert hjelp var Ruge's hovedargument for å kunne ta opp kampen. Men intet i tiden før invasjonen av Norge ga noen holdpunkter for at England og Frankrike skulle stille opp noe mer enn de hadde gjort i Polen, Finland, eller for den saken skyld på sin "egen" front, i Frankrike. Mannerheim i Finland skjønte fort dette.

At de allierte kom såpass raskt med de styrkene de gjorde var vesentlig fordi de allierte allerede lenge hadde planlagt å sende en styrke til Skandinavia. Ikke for å slå tilbake en tysk invasjon, men for å være der først selv. Invitasjon eller ikke. Dette hadde ikke Ruge noen forutsetninger for å vite da han sterkt anmodet de norske politiske myndighetene om å ta opp kampen.

Forts. neste side →